

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. Vtrum Angeli natura sua sint corruptibiles, vel incorruptibiles, atq[ue] etia[m] entia necessaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

27 Respondeo, quicquid nonnulli dixerint nullam veram & mere naturalem esse antipathiam inter Angelos, & res corporeas, sed videri solum idque varijs de causis. Prima est, quia Deus damnatos spiritus ad hanc etiam subinde poenam videtur damnare, vt refugere res quasdam corporeas cogantur (etiamsi nullum forte interim ipsi significatum rei aduersæ apprehendant) aut semper; aut aliquo certo casu: vbi præsertim simul arcani alicuius mysterij dæmonibus aduersi significatio, ex diuina mente interuenit. Vt in iceore illo piscis prunis imposito, Christi que patientis humanitatem significante accidit. Tob. 8. v. 2. vbi proinde iuxta Latinum & Hebraicum textum non dæmon sponte fugisse, sed ab Angelo *apprehensus & religatus* dicitur; licet antea ita de ea re locutus videatur fuisse Angelus, ac si per se ac naturâ suâ vim ad pellendum dæmonem haberet; tum quia secundum effectum ita apparebat; tum quia ea ratione vis & efficacia Christi patientis ad seruitutem diaboli dissoluendam allegorice significabatur.

Secunda causa est, quia naturalibus subinde medijs tetrica illa, & Diabolica illusioni magis obnoxia, humani corporis, vel cordis complexio, affectiue corrigitur & mitigatur: quo factò diabolus vltro cedit; vt in Saule ad citharam Davidis mulceri solito accidisse videtur; & in maniacis à melancholico humore purgatis accidere sæpius experimur. Tertia causa est partum occultum vel apertum cum dæmone; quod in eiusmodi corporalium amuletorum genere, facile potest interuenire: vt cum certis gemmis aut lapidibus pretiosis vel radicibus ex sola rei natura vis attribuitur arcendi dæmones: quibus licet effectus quandoque respondere videatur, id simulatione tamen sola diaboli, eaque sæpe non constanti accidit, &c.

28 Tertio speciatim obijci potest ex Trithemio lib. 8. quæst. mag. quæst. 5. vbi ait: *Dæmones, qui labentes sedibus altis, terra magis coniuncti, cavernas speluncasque inhabitant, ceteris profecto sunt obtusiores; vsque adeo, quod & gladios metuant, & virgas, minusque moueri videntur terruantur hominum: quemadmodum in his conuerti licet, quos emergentes appellamus.*

Respondeo hanc doctrinam Trithemij non probari: tum quia incredibile est, quod de tanta stupiditate dæmonum asserit, vt dicemus dub. seq. Tum quia facile hæc simulate à dæmonibus fieri possunt, præsertim quando ad gladiatorum vibrationes, vti fieri assolet, adduntur maledicta & blasphemæ. Virgæ autem & similes vel humiliationis, vel castigationis corporalis modi, adhibiti energumenis, aut ijs, qui à diabolo infestantur, pellunt quandoque seu comescunt dæmonum infestationes: aut quia hi contemni se non ferunt; aut quia hoc ipso fit, vt obsessi eorum voluntati minus velint obtemperare; aut quia etiam subinde corpus per inedia, sanguinis diminutionem, aliasque afflictiones alteratum, meliorique temperie restitutum, minus dæmonum illusionibus redditur obnoxium, vt dictum. Vt de virtute supernaturali nihil dicam, qua constat, per S. Benedictum dæmonum infestationem,

à fratre quodam, qui dæmonis impulsu intempestiue solebat ex diuino officio excedere, admotâ virgâ depulsam, vt est apud S. Gregorium lib. 2. dialog. c. 4.

Obijcit quarto Caietanus in Comment. script. loco citat. Ad perfectionem vniuersi spectare, vt sint etiam quædam substantiæ intelligentes, corporeæ quidem & quantæ, adeoque loco mobiles, instar aliorum corporum; sed incorruptibiles & impassibiles, adeoque & insensibiles.

Respondeo, frustra fingi gradum illum substantiæ intelligentis corporeæ insensitiuæ. Nam vt recte notauit Sanctus Thomas quæst. 51. artic. 1. Corpus intelligenti naturæ non conuenit, nisi vt sensuum ministerio cognitioni intellectuali subseruiat; qui finis sublatis sensibus ac sensitiua cognitione planè tollitur, vt superius etiam dictum.

DUBIUM III.

Vtrum Angelinatura sua sint corruptibiles, vel incorruptibiles; atque etiam entia necessaria.

S. Thomas 1. p. q. 50. a. 5.

Habet hæc dubitatio connexionem cum præcedenti, non solum quia ratio entis corruptibilis, vel incorruptibilis, adhuc communis admodum & generica est, adeoque prior gradu seu ratione intelligentis, vel non intelligentis naturæ; cum vterque vtrique communis esse possit, imò re ipsa sit, vt in homine & bruto; & rursus in anima rationali & cælo patet; sed etiam quia incorruptibilitas spiritualis substantiæ, si qua est, ex hac ipsa ratione spiritualis & incorporeæ substantiæ nascitur, vt dicemus. Potest autem hæc quæstio dupliciter institui, primo vt directè ac potissimum de re ipsa quaratur; Vtrum Angeli, quantum est ex naturis rerum, vlla potentia creata naturali possint corrumpi, aut vilo modo destrui; seu quod idem est, vtrum sua natura, vt cætera entia corruptibilia, tendant ad corruptionem & defitionem; an vero ex se & sua natura apti sint perpetuò durare, adeoque etiam perpetuò duraturi sint, nisi per ipsam diuinam potentiam annihilentur & destruantur. Et hoc sensu non est inter orthodoxos vlla quæstio seu controuersia, vt dicemus. Secundo quæstio potissimum esse potest de nomine & modo loquendi; vtrum, cum Angeli saltem per diuinam potentiam possint destrui & annihilari, dicendi sint natura sua corruptibiles, an incorruptibiles; item, vtrum absolute ac simpliciter dici possint entia necessaria, vel non necessaria, &c.

De qua re est quidem nonnulla inter Scholasticos Doctores controuersia; quæ nata potissimum videtur esse tum ex diuerso modo loquendi SS. Patrum; tum ex diuersa acceptione & significatione terminorum, vt dicemus. Etenim Vasquez hic disputat. 182. cap. 2. & sequentibus prolixè contendit, si loquamur respectu potentia

DEI, & nominatim mortale & corruptibile sumantur pro eo, quod desinere potest, saltem per destructionem & annihilationem, & immortale & incorruptibile significent negationem oppositam, nullam creaturam esse naturam suam immortalem & incorruptibilem; sed potius naturam suam, ex potentia reali, (passiua) in ipsa existente, esse corruptibilem & mortalem, licet interim Angelus, & anima rationalis respectu creatæ potentie plane sit incorruptibilis & immortalis, quocumque modo incorruptibile & immortale accipiat. Ita loquitur cap. 2. numero 4. Et infra numero 7. addit, Angelum non esse sua natura immortalem, sed sola gratia DEI, si immortale & incorruptibile referatur ad potentiam DEI conseruantis & potentis destruere; idque esse dogma fidei, & contrarium erroris notam mereri. Et rursus numero 17. Et si non liceret, inquit, utendo his nominibus, asserere, Angelos, aut animas rationales sua natura mortales esse, aut sua natura non esse immortales; quia nisi aliud explicaretur, significarem has substantias à creato aliquo agente posse corrumpi; cum additamento tamen dicere debemus, non esse incorruptibiles respectu DEI, sed respectu illius corruptibiles, & mortales natura sua; non modo potentia agentis (DEI) verum etiam potentia reali passiuæ ipsarum, &c. Quare mox etiam concedit, Angelos & animas dici debere natura sua destructibiles & annihilabiles; quia natura sua subduntur potentie DEI ut possint destriui & annihilari; non autem natura sua indestructibiles; quia nomen hoc negaret, inquit, potentiam ad non esse respectu cuiuscunque agentis, quod est proprium solius DEI. Ita Vasquez.

3 Qui pro hac sententia cap. 2. numero 5. citat etiam Alessem 1. part. quæstione 4. memb. 3. Bonauenturam in 1. distinct. 8. part. 1. articulo 2. quæstione 2. Richardum articulo 2. quæst. 2. Scotum quæst. 5. & in 4. distinct. 49. quæst. 6. Ockam in 2. quæst. 7. Gabrielem in 2. distinct. 2. quæst. 1. articulo 2. conclus. 6. Qui omnes, inquit, pronuntiant omnem creaturam ex se mutabilem esse, non tantum secundum accidentia, sed etiam secundum substantiam, desinendo, idque sine natura creatura conuenire: quo sensu etiam speciatim Bonauentura & Richardus dicunt, nulli creature eam immutabilitatem, quam ipsi inuertibilitatem (nimirum in nihilum) uocant, conuenire per naturam, sed per gratiam tantum. In contrarium est sancti Thomæ, & communis Thomistarum sententia, ut dicemus. Nos quid tam de re ipsa, quam de modo loquendi sentiamus, sequentibus asserionibus explicamus.

4 Assertio I. Angeli ex sua natura, hoc habent, ut nulla potentia creata naturali possint corrumpi uel destriui. Hæc assertio rem ipsam in primis concernit, ut dictum, & est extra controuersiam apud omnes, non solum Scholasticos Doctores; (quicquid Gabriel infra durius hac de re locutus sit, ut dicemus) sed etiam SS. Patres. Quamuis enim ut uidimus, nonnulli Angelos fecerint corporeos; & quidam etiam dixerint, natura esse corruptibiles, nullus tamen in ordine ad potentiam seu agens creaturam naturalem, eos dixit esse corruptibiles, sed solum in ordine & per respectum ad Deum, qui eos potest annihilare.

5 Imò S. Thomas citat. quæst. 50. a. 5. ad 2. nec Platonem quidem in ea fuisse sententia concedit, quasi dixerit, Angelos esse natura sua corruptibiles. Cum enim obiecisset dictum Platonis in Timæo, ubi ita Deum loquentem facit: O Di Deorum, quorum opifex Paterque ego; Opera siquidem vos mea dissolubilia natura: Id quod à Platone de Angelis dictum uideatur. Respondet S. Thomas, Platonem per Deos intelligere corpora caelestia, quæ existimabat esse ex elementis composita. Et ideo secundum suam naturam (ex eâ Platonis sententia) erant dissolubilia; & secundum uoluntatem DEI, semper conseruabantur in esse. Eodemque modo Platonis sententiam retulit & intellexit Aristoteles libro 1. de celo tex. 109. & Eusebius Cæsariensis libro 11. præparat. Euang. cap. 17.

6 Neque uero ideirò, quod nonnulli SS. Patres, Angelos existimauerunt esse corporeos, necessario sentire cogebantur, esse etiam corruptibiles aut dissolubiles natura sua, etiam per respectum ad agens naturalem creaturam: quia incorruptibilitas naturalis, etsi quidem sequatur etiam, ex conditione & gradu incorporei, ut dicitur, non tamen ex eo solo, cum etiam substantiæ quadam corporeæ sint incorruptibiles, ut de cælis in dissertatione propria cap. 5. diximus, & rursus, dicitur disp. seq.

7 Probatu nunc assertio primo ex scriptura, quæ peculiarem quandam perennitatem, tum Angelis, tum cælis, rebusque caelestibus tribuit psal. 148. v. 1. & seqq. Laudate Dominum de cælis laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes Angeli eius, laudate eum omnes uirtutes eius, &c. Quia ipse dixit & facta sunt; ipse mandauit & creata sunt. statuit ea in æternum, & in seculum sæculi: præceptum posuit, & non præteribit. Vbi cælos & Angelos ex ipsa sui creatione & productione naturali perpetuitatem habere significatur. Huc spectant ea scripturæ loca, quibus docetur, Angelos esse incorporeos, ut dictum dub. præced. omnique alia creatura superiores, ut dicitur dub. seq.

8 Secundo idem probatur ex SS. Patribus. Dionysius cap. 4. de diuin. nom. in principio ita loquitur de Angelis: Hæc (diuinæ bonitatis radijs) confiterunt omnes, & quæ ratione cernuntur, & quæ mente prædita sunt essentia; atque uirtutes & actiones. Horum uirtutes sunt, uitamque habent sempiternam, & quæ immitti non potest, ab omni interitu, morte, materia, ortuque solute ac liberæ; nec in eas cadit instabilis & fluxa, & quæ alias aliter fertur mutatio; eademque & ut corpore ac materia vacantes intelliguntur; & ut mentes præstanti modo intelligunt, &c.

9 Athanasius quoque tractatu de definit. Angeli, inquit, non dicuntur sine principio; dicuntur autem æterni; quandoquidem immortales sunt, & æternum uiuent. Basiliius in psal. 44. ait, Angelos perpetuo seruire simplicem, & eandem immutabilem propria natura substantiam.

10 Theodoretus lib. 3. de Dijs & Angelis ita scribit: Mortale itaque animal (homo) instrumentum hoc (generationis) habet ad immortalitatem tuendam, sibi à creatore Deo tributum, quo filios ex se gignere potest; eaque ob rem morituro quidem homini semina uisum necessarium

sarium esse cognoscimus. Angelis vero, quos immortales Deus creavit, feminis ille sexus omnino superfluit: neque enim augeri propagarique indigent, qui decreverunt comminuique non possunt: neque item commiseriopus habent, qui corporum sunt expertes. Et Damascenus lib. de decret. & placit. cap. 7. ait: Quod vacat corpore id rationis est particeps & immortale, ut animus, Angelus, & demon.

11 Ex latinis Augustinus libro 12. de civit. cap. 15. Angelos vocat creaturas immortales. Et addit: Quorum immortalitas in tempore nec præterita est, quasi iam non sit; nec futura, quasi nondum sit. Isidorus quoque lib. 1. sent. cap. 1. Anima, inquit, & Angeli immortales sunt: sed immutabiles non sunt: ideoque solus Deus dicitur immortalis, quia solus est immutabilis. Et Iulianus Toletanus libro 1. de orig. hum. mort. cap. 2. tom. 9. Biblioth. dicit, Angelum ita à Deo esse conditum, ut licet peccaret, omnino mori non posset; hominem verò ita, ut si obediens esset, non moveretur, sed Angelicam immortalitatem sequeretur. Denique in VI. Synodo act. 11. dicitur, Deum animas & Angelos condidisse immortales & incorruptibiles. Qui verò ex Patribus aliter quandoque locuti videntur, ad sensum sequentis assertionis intelligendi sunt, ut dicemus.

12 Tertio idem probatur ratione. Primo, quia Angeli sunt substantiæ plane spirituales, incorporeæ, ac simplices, non constantes materia & forma: ut dictum dub. præced. Ergo non possunt naturaliter ab ullo agente naturali corrumpi, siue destrui. Consequentia probatur. Tum quia omnis destructio ab agentibus naturalibus ex eo provenit, quod in materiam passim inducuntur dispositiones contrariæ, & repugnantes formæ in ea materia præexistenti. Tum quia nullum agens naturale per se intendit corruptionem alterius; sed solum per accidens, quatenus ex materia passim conatur producere sibi simile. Vbi ergo nulla est materia receptiva dispositionum contrariarum; aut in potentia existens ad aliam formam, non habet locum naturalis corruptio substantialis ab agentibus naturalibus efficienda. Secunda ratio sumitur à simili, seu potius à minori ad maius. Nam anima rationalis naturaliter est incorruptibilis, ut constat ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 7. vbi damnantur omnes, asserentes animam esse mortalem: Ergo multo magis id sentiendum est de Angelo, qui natura superior est homine, ut dicitur dub. seq.

13 Huc etiam spectat duplex ratio sancti Thomæ citat. quæst. 50. art. 5. ex quibus priorem ita format Caietanus ibidem: omne quod corrumpitur, per hoc corrumpitur, quod eius forma separatur à materia: Ergo Angeli carentes materia sunt incorruptibiles. Antecedens probatur. Esse per se convenit formæ: Ergo inseparabile est à forma; Ergo in omni corruptione fit separatio à materia, &c. Sed sane hæc ratio, quicquid in explicatione fatagat Caietanus, non caret difficultate, nisi ad sensum primæ argumentationis nostræ reducat. Altera ratio est. Quia cuius operatio est ex se æterna, & excedens tempus, siue inde-

pendens à tempore, id etiam sua natura & secundum substantiam est perpetuum siue perenne: sed operatio intellectualis Angeli est ex se æterna, & excedens tempus, ab eoque independens: Ergo, &c. Maior probatur. Quia cum unumquodque operetur secundum quod est actu, operatio rei indicat modum ipsius esse. Minor probatur: Quia species & ratio operationis ex obiecto cognoscitur: Obiectum autem intelligibile, formaliter ut sic cum sit supra tempus, necessarium scilicet ac immutabile, quod non potest aliter se habere, est sempiternum ac perpetuum saltem negatiue.

14 Atque ex his colligitur, assertionem hanc adeo certam esse, ut quamvis non sit plane, ex fide comperta, tamen certe absque temeritate, negari non possit, ut ex communi rectè notavit Gregorius de Valentia quæst. 1. pun. 4. vbi oppositum etiam erroneum vocat.

15 Assertio II. Nihilominus tamen tam Angeli, quam res quælibet creatæ, per se ac sua natura ita subiiciuntur Deo, ab eoque dependent ut possint ab eo pro arbitratu destrui & in nihilum redigi. Ita omnes etiam Orthodoxi consentiunt; & est de fide, ut notavit non solum Vasquez cit. disp. 182. cap. 2. num. 7. sed etiam Suarez hic lib. 1. cap. 9. num. 5. Et patet ex scriptura Sap. 11. v. 26. Quomodo autem aliquid posset permanere, nisi tu voluisses; aut quod à te vocatum non esset, conseruaretur.

16 Idem frequenter docent S. S. Patres. Iustinus in lib. quæst. 13; Quorum immortalitas, inquit, ex alterius voluntate pendet, ea immortalia esse non possunt. Itaque solum DEVM immortalitatem habere dicimus. Cyrillus Alexandrinus lib. 8. thesauri cap. 2. Quæ naturis præcipue insunt, ea respectu creatoris Dei nihil sunt. Quarescunt ignis combustivus quidem est, sed non DEO (qui nimirum facere potest, ut is non comburat) sic & Angelus immortalis quidem est, sed non DEO. Et in eundem sensum Damascenus lib. 2. fid. Orthod. cap. 3. Immortalis, inquit, Angelus est; non natura, sed gratia: nam omne quod cepit, & finire supra naturam potest.

17 Et Sophronius in epistola relata Synod. VI. act. 11. & approbata act. 13. de substantiis spiritualibus ita loquitur: Nullatenus quidem moriuntur, neque corrumpuntur iuxta quod sensibilia defluunt atque pertranscunt: non tamen sunt immortalia per naturam; neque in essentiam incorruptibilem transcunt, sed gratiam eis largitus est, à corruptione ea, & à morte coercentem. Sic hominum anima permanent incorrupta; sic Angeli immortales perseverant, non naturam reuera, sicut asserunt, propriè immortalitatem habentes essentiam; sed gratiam à DEO sortiti sunt, quæ immortalitatem largitur, & incorruptionem eis providet. A quo uti & à Damasceno loc. citat. gratia vocatur ipsum beneficium creationis seu conseruationis à DEO libere continuatum: simul tamen Angelos à nulla causa creata naturaliter corrumpi posse eo ipso significatur, quod negatur, eos sicut sensibilia defluere, atque pertransire. Dicuntur autem immortales non naturâ, quia non ex vi essentia suæ (uti DEVS) immortales sunt, ut

dicitur

dicetur infra assert. 5. Similia habent Cyrillus lib. 2. cont. Iulianum & Elias Cretensis in 1. orat. Nazianzeni, & alij.

18 Ratio est manifesta. Quia ut constat ex scriptura citat. Sap. 11. & Act. 17. v. 28. *In ipso vivimus, movemur, & sumus*, & S. Augustino libro 4. in Genes. ad lit. cap. 12. & S. Thoma 1. p. quæst. 9. a. 2. & lumen ipsum naturale convincit, res creatæ ita intrinsece pendent, à positioe eoque libero Dei conservantis, & quasi continuo producentis influxu, ut si Deus eum suspenderet & cohiberet, mox in nihilum redigerentur omnia; idque rebus existentibus non quasi accidentariè tantum, sed ex natura sua ac necessario convenit: Ergo verè dicimus, etiam Angelos per se ac sua natura ita subijci Deo, & ab eo dependere, ut possint ab eo quovis momento destrui, & in nihilum redigi; si nimirum ipse, ut absolute potest, liberum suum concursum velit subtrahere. Accedit, quod de nullius rei creatæ essentia est existentia; quæ proinde quantum est ex eorum essentia, possunt æque non esse, sicut olim non erant, ac esse: Ergo ad omnipotentiam Dei pertinet, posse eas in nihilum redigere, etiam postquam semel creatæ & productæ sunt.

19 Assertio III. Non tamen ideo Angeli, aut animæ rationales potentiam realem & intrinsecam habent, qua desinant, aut à Deo destrui possint; sed solam non repugnantiam; quare nec desinere possunt per intrinsecam potentiam realem, sed per solam extrinsecam potentiam Dei; supposita ad hoc ex parte creaturarum sola non repugnantia. Ita expresse S. Thomas, Caietanus, Ferrariensis, alijque Thomistæ & Doctores, quos pro assert. 5. citabimus; Idque ex instituto tuetur Suarez libro 1. cap. 9. numero 6. contra Vasquez loco citat. cuius hac in re sententia videtur singularis, nec antiquioribus Scholasticis cognita; è quibus etsi nonnulli dicant, nullas res creatas natura sua in ordine ad Deum esse immortales aut incorruptibiles, nusquam tamen videntur eiusmodi potentiam intrinsecam realem ad eam desitionem creaturis tribuere.

20 Probatur assertio. Quia omnis potentia realis intrinseca, vel est activa, vel passiva, ut patet: neutram autem habent Angeli ad non esse: Ergo. Non activam, ut agnoscat ipsemet Vasquez: quia Angelus nihil potest agere, ut seipsum destruat; sicut nec per ullam potentiam destruere seipsum naturaliter potest ex assert. 1. Nec passivam. Quia potentia passiva realis, hoc ipso quod realis est, per se non est ad non esse, sed ad esse aliud impossibile cum præcedenti: quare etiam adveniente novo esse seu termino, non destruitur ea potentia passiva, sed permanet, ut habetur etiam ex sancto Thoma citat. quæstione 9. articulo 2. at vero potentia Angeli ad annihilationem, non est ad aliquod esse, ut patet; nec verò quicquam remanet reale ex parte Angeli, adveniente seu presente ipso termino annihilationis; eum terminus ille sit ipsum Nihil Angeli. Ergo impossibile est, ut sit in Angelo, aut vlla alia creaturâ potentia

passiva realis intrinseca, per quam annihilaretur, ut dixit Vasquez.

21 Et quia tamen nihilominus tam Angelus, quam substantia creata quælibet à Deo annihilari potest, necesse est, ut saltem habeat aliquam non repugnantiam ad eam desitionem: sicut reuera nulla ratione, aut vlla sui parte Angelus, aut vlla substantia creata, DEO repugnare & obfistere potest, quò minus ab eo annihilaretur.

22 Et confirmatur. Quia talem habet potentiam Angelus, aut alia creata substantia, ad nihil esse per annihilationem, qualem ante productionem habebat ad esse per creationem, siue ad hoc, ut à Deo immediate produci & creari posset, uti fatetur etiam Vasquez cap. 3. numero 14. sed ad hoc etiam habebat solam non repugnantiam; non autem vllam potentiam realem intrinsecam; siquidem talem prius habere non potest, quam sit; cum tamen esse possibile, seu potentia quasi passiva ad esse præsupponatur antecius productionem, imo etiam secundum rationem, ante conceptum divinæ potentie ad eam producendam, ut suo loco dictum disputat. 2. q. 11. dub. 3.

23 Quare ipsemet etiam Vasquez cap. 2. numero 10. ait, hanc potentiam, quam ipse realem vocat, esse solum non repugnantiam; quæ idcirco etiam non ineptè vocatur logica, non physica; sicut etiam citat. numero 14. possibilitatem rei ad existendum, item in non implicancia contradictionis, vocat logicam quidem potentiam, sed realem: qua tamen quomodo inter se coherereant non video.

24 Assertio IV. Sed & actualis destructio, seu annihilatio repugnat aliquo modo nature & inclinationi naturali ipsius Angeli; ac proinde perpetuitas ac necessitas essendi est illi aliquo modo naturalis. Ita contra Vasquez loc. cit. docent Suarez loco citat. item sanctus Thomas, Caietanus, & alij mox citandi pro assertione sequente. Probatur & declaratur. Primum, quia Angeli destrui non possunt, nisi per annihilationem & subtractionem divini concursus: at vero repugnat aliquo modo naturis rerum, ipsorumque adeo Angelorum, subtractione eiusmodi influxus divini conservantis; quando quidem eis naturaliter quodammodo debitus est; sicut omni causæ secundæ agenti proportionatus concursus DEI. Quare ipsemet etiam Vasquez cit. disp. 182. cap. 3. num. 13. fatetur, annihilationem esse contrarietatem rei, ut existenti.

25 Secundo Angelus & res quælibet habet naturalem quodammodo appetitum & inclinationem ad hoc, ut non annihilaretur, quod maxime in Angelo cernitur, qui postquam semel est, etiam appetitu elicitò, nature suæ utique consentaneo, appetit perpetuo esse & conservari. In quo discrimen est inter inclinationem ad esse rei, antequam res sit, & inclinationem ad esse, postquam semel producta est; illa enim non potest esse realis, sed solum obiectiva, & quædam non repugnantia, hoc ipso, quod est rei nondum existentis; hæc autem est realis & rei insita.

Tertio

26 Tertio. Sicut igni naturale est calefacere præfente passio; & contra seu præter naturam ignis, si quando DEVS ad calefaciendum suum illi concursus subtrahat: ita etiam Angelo postquam semel existit, naturale est perpetuo esse, ac proinde contra ac præter naturam foret, si quando DEVS influxum suum conseruationem illi denegaret. Vt ut hoc exemplo etiam Cyrillus citatus assertio. 2.

27 Dices. Angeli natura sua habent non repugnantiam, vt à Deo annihilentur: Ergo perpetuitas non potest illis esse naturalis. Respondeo cum Suarez citat. cap. 10. num. 7. negando consequentiam, quia hæc duo inter se non pugnant, siquidem non repugnantia conuenit Angelo præfente secundum esse essentia, quia vt sic indifferens est ad esse & non esse: at vero conaturalitas essendi perpetuo conuenit illi ex hypothesi existentia, adeoque vt actus existentia: Sic enim sibi sua natura deposcit perpetuitatem.

28 Assertio V. Recte proinde Angeli sua natura dicuntur incorruptibiles, immortales, & indissolubiles, adeoque perpetui; corruptibiles autem, seu dissolubiles, & destructibiles solum extrinsece; scilicet non per potentiam passiuam realem, quæ in ipsis sit, sed per actiuam potentiam DEI: quæ sicut producti sunt, ita etiam annihilari possunt. Hæc est assertio principalis in hac quæstione, quam imprimis tradit Sanct. Thomas hic quæstion. 9. artic. 2. vbi ait: *sicut in potentia Creatoris fuit, vt res essent, antequam essent in seipsis, ita in potentia creatoris est, postquam sunt in seipsis, vt non sint. Sic igitur per potentiam, quæ est in altero, scilicet in Deo, sunt mutabiles, in quantum ab ipso ex nihilo potuerunt produci in esse, & de esse possunt reduci in non esse. Et infra: Substantia incorporea, quia sunt ipse forme subsistentes, quæ tamen se habent ad esse ipsarum, sicut potentia ad actum, non compatuntur secum priuationem huius actus: quia esse consequitur formam, & nihil corrumpitur, nisi per hoc, quod amittit formam: Vnde in ipsa forma non est potentia ad non esse: & ideo huiusmodi substantia sunt immutabiles & inuariabiles secundum esse.*

29 Idem non minus perspicue repetit Sanct. Thomas hic quæstion. 50. artic. 5. vbi ait: *Neesse est dicere, Angelos secundum suam naturam esse incorruptibiles. Et mox: Impossibile est, inquit, quod eius substantia sit corruptibilis. Et rursum: Ipsa immaterialitas Angeli, inquit, est ratio, quare Angelus est incorruptibilis secundum suam naturam. Et in fine corp. Vnde omnis substantia intellectualis est incorruptibilis secundum suam naturam. Et resp. ad 3. cum in argumento illatum fuisset, Cum Angeli sint à Deo facti, videtur, quod sint corruptibiles secundum suam naturam: Respondet ipse: Dicendum, quod quoddam necessarium est, quod habet causam suam necessitatis. Vnde non repugnat necessario, nec incorruptibili, quod esse eius dependeat ab alio, sicut à causa. Per hoc ergo, quod dicitur, quod omnia deciderent in nihilum, nisi continerentur à Deo, & etiam Angeli, non datur intelligi, quod in Angelis sit aliquod corruptionis principium; sed quod esse Angeli dependeat à Deo, sicut à causa. Non autem dicitur aliquid esse corruptibile, per hoc, quod Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam*

conseruationem, sed per hoc, quod in seipso aliquod principium corruptionis habet, vel contrarietatem, vel saltem potentiam materia. Ita S. Thomas.

30 Quibus verbis quatuor ad propositum discrete asserit. 1. Angelum, & omnem substantiam intellectualem (scilicet incorpoream) esse secundum suam naturam incorruptibilem. 2. Esse ens necessarium. 3. Destruí quidem à Deo posse, sed non per principium seu potentiam realem intrinsecam, sed per extrinsecam potentiam DEI. 4. Corruptibile absolute aliquid dici, non ex eo, quod Deus illud sua potentia in nihilum possit redigere, sed per hoc, quod in seipso principium corruptionis habeat. Neque vero Sanct. Thomas præcite facit vim in vocula *Incorruptibilis*, prout solum destructionem physicam, remanente eodem communi subiecto, significat; sed loquitur absolute etiam de substantiali destructione rei; & ideo priori loco dicit, huiusmodi substantias esse immutabiles, & inuariabiles secundum esse; cum tamen ibidem paulo antea dixisset, esse hoc modo mutabiles per potentiam Dei: quod de propria corruptione physica nullo modo dici potest; quia implicat contradictionem, vt ab ipso etiam DEO ita corrumpantur, vt recte Suarez citat. cap. 9. num. 4. & agnoscit etiam Vasquez cap. 4. num. 16. & vel ex ipsis terminis patet. Qua de causa etiam in assertionem vsus sum voce *indissolubilis* seu *indestructibilis*. &c.

31 Eandem doctrinam habet Sanct. Thomas lib. 2. cont. gent. cap. 30. & 55. quam ex instituto etiam tuentur Ferrariensis ibidem, Petrus Bergomas in concordant. dub. 122. Caietanus citat. quæstione nona articulo secundo. Suarez citat. cap. 9. & sequitur Durandus in 1. distin. 8. pun. 1. quæstion. 3. Et Gregorius de Valencia hic quæstione prim. pun. 4. vbi ait, *Angelos natura sua esse incorruptibiles, etsi non omnino ex fide compertum est, tamen existimatur à Theologis ferme certum ex fide. &c.* Sed hæc censura ad rem ipsam, iuxta sensum assertionis 1. non ad modum loquendi pertinet.

32 Ratio sumitur, tum ex dictis assert. 3. & 4. Quia in Angelis non est potentia realis & intrinseca ad defitionem; & naturalis est illis perpetuitas. Tum quia vt optime citat. articulo quinto dixit Sanct. Thomas, corruptibilis seu mutabilis secundum substantiam absolute non dicitur res, per respectum ad diuinam potentiam, à qua destri & annihilari potest, sed quia in seipsa habet aliquod principium corruptionis seu mutationis substantialis; quale tamen in Angelis nullum est.

33 Neque contrarium sentiunt SS. Patres; licet enim aliquando dicant, Angelos sua natura non esse perpetuos, sed defectibiles. &c. vt retulimus assertionem secunda. id tamen solum eo sensu dicunt, quia Angelus non habet hoc ex se, & ex vi suæ essentia, sine influxu DEI quasi gratuito, vt perpetuo duret; licet supposito ordinario & quasi debito influxu, quem sua natura sibi quasi deposcit, perpetuo duret, vt bene declarat Suarez citat. cap. 10. mem. 4. Quare alii Patres absolute pro-

nuntiant, Angelos esse immortales & incorruptibiles, vt assert. 1. retulimus.

34 Assertio VI. Recte etiam Angeli, aliaque eiusmodi entia natura sua perpetua seu incorruptibilia, dicuntur entia necessaria. Ita Sanctus Thomas citat. quæst. 50. articulo quinto, & 2. cont. gent. cap. 30. & 55. & quæstion. 5. de potentia, Caietanus, Ferrariensis, Bergomas, Gregorius de Valentia locis supra citatis & Suarez cap. decimo, numero octauo, qui tamen addit, non esse tribuendam eam voculam creaturis, *sine additione aliqua, quæ verum sensum declararet*, V. G. quantum est ex se, & ex suis principiis intrinsicis, vel negatiue, non positiue &c. quod tamen per se non existimo esse necessarium; quia sensus falsus facile excluditur ex ipsa subiecta materia, vt alii citati sentiunt & loquuntur.

35 Contrarium tamen docent Scotus in 1. distin. 8. quæstione quinta, articulo secundo, & in 4. distin. 49. quæst. 6. Ockamin 2. quæstion. 13. & Gabriel in 2. dist. 2. quæst. 1. articulo 2. concl. 6. qui durius etiam loquitur, quod *Angelus non magis determinet sibi ex se esse perpetuum, quam substantia corruptibilis*: quem loquendi modum merito etiam reprehendit Gregorius de Valentia loc. citat.

Ratio assertionis est. Quia Ens necessarium non solum dicitur illud, cui absolute & secundum essentiam repugnat non esse, vt est Deus: sed etiam cui supposita semel existentia, sua natura repugnat non esse; quod verum esse de Angelis constat ex assert. 4. & 5.

36 Assertio VII. Non tamen absolute dicendum, nec verum est, Angelum sua natura à Deo indissolubilem, seu inannihilabilem, vel etiam incorruptibilem esse; etsi vero aliquo sensu dici possit, non esse natura sua defectibilem, vel corruptibilem, vel annihilabilem, etiam respectu Dei. Priorem partem à priori tradit Vasquez citat. capit. secundo, numero septimo, ex communi; vbi id etiam vult esse dogma fidei, tamen terminis paulo generalioribus vtatur. Ratio est. Quia qui hoc modo loquitur, absolute significat, à Deo destrui, vel corrupti, seu annihilari non posse, sine quod idem est, non ita secundum suam naturam subiecti Deo, vt ab eo destrui possit; quod esse falsum & erroneum patet ex assertione secunda.

37 Secundam partem à potiori tradit Suarez capit. decimo, numero quinto, vbi contra Vasquez paulo antea citatum, defendit hanc propositionem, *Angelum esse natura sua indefectibilem, etiam respectu Dei*; & paulo inferius idem dicit de voce *inannihilabilem*. Quia hoc modo loquendi, inquit, solum significatur, quod talis annihilatio non possit esse secundum naturam Angeli, nec ex interna potentia reali, aut inclinatione eius: sicut lapis dici non potest natura sua mobilis sursum etiam respectu Dei. Sed equidem nolim hoc sensu relatam ex Suarez propositionem tueri; quia hoc modo etiam priores propositiones, in assertionem reiectæ, admittendæ forent, diuersa autem est ratio aliarum propositionum, quas ibidem probauimus.

38 Vnde noto, aliud esse, cum dicitur aliquid non posse secundum suam naturam dissolui à Deo, ita vt negatio directe afficiat solum voculam *secun-*

dum naturam; aliud, aliquid sua natura esse indissolubile à Deo, ita vt negatio directe neget dissolubilitatem etiam respectu DEI. Priori enim locutione solum negatur, eiusmodi dissolutionem posse, esse secundum naturam rei; posteriori simpliciter, negatur, rem eius esse naturam, vt possit dissolui: sicut etiam in allato exemplo recte dicitur, Lapis non est secundum naturam mobilis sursum etiam à Deo, non tamen meo iudicio absolute recte diceretur, Lapis sua natura est immobilis sursum à DEO, ob dictam rationem.

Ita ergo non recte absolute dici existimo, Angelum sua natura esse inannihilabilem, seu indissolubilem, etiam respectu Dei: sed solum non esse natura sua defectibilem, vel corruptibilem, vel dissolubilem, vel annihilabilem à Deo, ob dictam rationem.

39 Dices. Angelus natura sua ita subiicitur Deo, vt ab eo possit annihilari ex assertionem secunda. Ergo est secundum naturam suam annihilabilis à Deo. Respondeo, negando consequentiam; quia variatur appellatio. Nam in antecedente, vocula *natura sua* appellat verbum subiecti, quod significat veram, realem, & intrinsicam dependentiam à DEO, ob quam fit, vt ab eo etiam possit annihilari: in conclusione autem appellat etiam, vt ita dicam, ipsam receptionem annihilationis; quasi eam secundum naturam Angeli esse possit; quod est falsum.

40 Assertio VIII. Angelus simpliciter & absolute loquendo, dicens esse immortalis, & incorruptibilis, non autem, inconuertibilis, aut inannihilabilis. Prior pars est Sancti Thomæ, & aliorum, quos pro assertionem quinta citauimus, & sumitur, ex SS. Patribus, quos pro assertionem prima citauimus: neque negatur à Bonauentura, & aliis, quos pro se citat Vasquez; imo nec ipse quidem eam negat numero 16. & 17. Ratio est. Quia ea locutione proprie solum negatur defectibilitas ex vi causarum naturalium: quo sensu etiam in citato Concilio Lateranensi sub Leone X. absolute negatur, animam esse mortalem: hoc est, que per mortem hominis, seu ex vi separationis suæ à corpore, corrumpatur. Quo sensu ita absolute immortalis est, vt nec respectu quidem Dei mortalis dici possit, vt bene Suarez capit. decimo, numero secundo.

41 Secundam partem tradunt Bonauentura, & Richardus locis supra citatis, & sequuntur non solum Vasquez, sed etiam Suarez citat. cap. decimo numero tertio. Ratio est. Quia sicut *conuertibilem* (scilicet in nihilum) & *annihilabilem* esse, proprie & ex sua ratione non dicuntur de re aliqua, nisi per respectum ad DEVM, qui solus potest substantiam aliquam annihilare, & in nihilum conuertere; ita etiam *inconuertibilem* & *inannihilabilem* esse non dicuntur de re, nisi per respectum ad eundem DEVM: at vero per respectum ad DEVM falsum est, Angelum esse inannihilabilem, aut inconuertibilem, vt dictum assertionem, præcedentem. Ergo etiam falsum est, simpliciter & absolute loquendo, Angelum esse inannihilabilem, seu inconuertibilem in-

nihilum. Et vniuersim, quando negatur potentia ad defectionem in Angelo, cauendum, ne vel ex vi vocis, aut ratione alicuius particulæ additæ, significetur, nec à Deo quidem destrui vel dissolui possit. Quare licet absolute recte dici possit, Angelum sua natura esse indefectibilem ex assert. 5. non tamen absolute recte diceretur, esse *indefectibilem omnino*, seu *omni ex parte*, nisi addatur aliqua explicatio, V. G. per naturalem corruptionem, seu ab agente naturali. & c. iuxta ea, quæ de hac re differit etiam Suarez cap. 10 num. 4.

42 Atque ex his non solum facile solvuntur argumenta Vasquez, quæ contra propositam doctrinam præcipue assert. 5. obiicit, sed simul etiam magna ex parte conciliari possunt inter se non solum SS. Patres, sed etiam Scholastici veteres in principio adducti; licet nonnunquam diuersimode hac de re loquantur, vt vidimus. Certe de re ipsa nulla est controuersia, sed solum de modo loquendi; in quo tamen ipso nihil est consultius, quam vt S. Thomæ vestigijs insistatur, quæ nostræ sententiæ patronum habemus, vt vidimus.

DV B I V M IV.

Utrum Angeli non tantum sint substantiæ intelligentes, sed etiam tum natura sua, tum quoad vim intelligendi homine superiores.

S. Thom. 1. p. q. 50. a. 1.

1 **A**ngelos esse substantias intelligentes, tametsi quidem ex instituto hactenus non probauimus, colligitur tamen ex iis, quæ de notione Angelii eiusque existentia dub. 1. dicta sunt. Est enim hoc prædicatum adeo cum ipsa notione Angelii coniunctum, vt hæc sine eo vix possit concipi & explicari. Quare omnibus etiam propelocis Scripturæ, ex quibus probatur, Angelos esse, simul etiam probatur, eos esse substantias intelligentes: maxime vero cum eis tribuuntur eæ actiones, quæ non nisi naturæ intelligenti conuenire possunt, vt sunt visio, laus, & benedictio Dei; item custodia hominum, obseruatio, & transgressio diuinæ legis, adeoque peccatum, meritum & demeritum, siue damnatio. Quo spectat illud Matth. 18. vers. 10. *Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei*. Item illud 2. Pet. 2. vers. 4. *Angelis peccantibus non peperit Deus*. & c. Ex quibus proinde locis plane de fide est, Angelos esse tum liberi arbitrii, tum naturæ intelligentis, vt recte etiam Suarez hic lib. 1. cap. 1. quando peccatum sine vi intelligendi, & libero arbitrio esse nullo modo potest, vt suo loco in 1. 2. docetur.

2 Quare cum S. Bernardus lib. 5. de Consid. cap. 4. ait: *Angelos intellectu præditos esse, non fide, non opinione, sed intellectu capimus: quia non possunt huius expertes, Dei simul participes esse*; non negat hoc etiam fide credi; sed non capi, hoc est, euidenter co-

gnosci fide; cum tamen intellectu, seu vi ratiocinandi capiatur, & quodammodo euidenter, dum consequentiâ & ratiocinatione euidenti, ex fidei principijs, atque ex varijs etiam experimentis, vt superius dictum, deducitur.

3 Hoc igitur cum certum sit, controuersum tamen est aliquo modo, vtrum Angeli, tum natura sua, tum etiam quoad vim intelligendi, sint homine superiores. Quæ in re fuit sententia Francisci Georgii in harmonia mundi tom. 6. sect. 1. cap. 3. 2. homines non solum gratia (quod de quibusdam verissimum est) sed etiam potentia & natura Angelos superare; falso nexus fundamento, quasi gratia semper naturæ proportionetur. Quam sententiam refert & ex instituto refellit Ioannes Arboreus lib. 1. Theosoph. cap. 2. Et fauent huic sententiæ ex parte Reuelationes, quæ sub nomine B. Amadei scriptæ circumferuntur; in quibus post reuelationem 8. serm. 6. dicitur, *dæmones aliquos ita rudes esse, vt linguam ad loquendum mouere nesciant, & hos (in scriptura) dici mutos: alios non intelligere omnem sermonem; & dici surdos. & c. nec esse omnes tam alti ingenii, vt homines putant, & c.* Quo spectat, quod Trithemius lib. octauo. quæstione quinta. dicit: *non omnes dæmones esse intelligentia pares; sed aliquos adeo hebetes & vecordes esse, vt gladios metuant, & virgas, vt retulimus dub. præcedent.* Sed vera sententia sequentibus assertionibus continetur.

4 Assertio I. Angeli natura sua & gradu essentiali sunt perfectiores & excellentiores homine. Ita cum Magistro in 2. dist. 3. & Sancti Thomæ hic quæstion. 50. artic. 1. omnes Scholastici, & constat ex dictis dub. 2. vbi probauimus, Angelos esse substantias plane incorporeas & spirituales; cum tamen homo constet corpore, ideoque sit substantia corporea: cum ergo ratio & gradus entis incorporei & spiritualis sit multo excellentior, quam ratio entis corporei, necesse est, vt substantia penitus spiritualis, sit nobilior & excellentior substantiâ corporeâ, siue quæ pro aliqua sui parte constet corpore. Plura assert. sequentibus.

5 Assertio II. Angeli etiam quoad naturalem potentiam, seu vim intelligendi, sunt nobiliores & excellentiores homine. Ita communis apud citatos: & sequitur ex assertionem præcedenti. Potentiæ enim naturales per se ac ex suo genere sequuntur esse naturale seu essentiam ipsam; cum ergo Angeli, secundum essentiam, habeant gradum naturæ intelligentis altioris & excellentioris, sequitur, etiam potentiam intelligendi in Angelo esse ex se ac suo genere excellentiorem: ita saltem, vt vis ipsa intelligendi in actu primo præstantior sit in Angelo, quam in homine, quæ quidem nec in malis Angelis sublata vel extincta est, vt dicitur quæstion 6.

6 Assertio III. Angeli igitur absolute loquendo, secundum naturam suam sunt aliquid quasi medium inter Deum & hominem, præstantiores quidem homine, vt dictum, sed inferiores Deo, vt patet. Ita iidem. Et colligitur ex dictis. Quibus accedit scriptura, qua simul omnes tres assertiones positæ probantur & confirmantur. Psalm. 8. v. 6.